

Innhold

Forord	9
Takksigelser	10
Hvordan bruke boken?	10
Mulige feilmeldinger det er nyttig å vite om i R!	11
1 Introduksjon til R	15
1.1 Innledning	15
1.2 Hva er R og hvorfor bruke det?	16
1.3 Hva er RStudio?	20
1.4 Hvordan installeres R og RStudio?	20
1.4.1 R for Windows	20
1.4.2 R for Mac	21
1.4.3 R for Linux	22
1.4.4 RStudio for Windows, Mac OS og Linux	23
1.5 Bli kjent med RStudio	23
1.5.1 Skriftvinduet	24
1.5.2 Konsollvinduet	26
1.5.3 Miljøvinduet	26
1.5.4 Plottvinduet	27
1.6 Internettkilder for hjelp med R	27
1.7 Brukerprogrammerte pakker	30
1.8 Oppdatering av R/RStudio og pakker	33
1.9 Oppsummering	34
2 Importere og legge inn data i R	37
2.1 Innledning	37
2.2 Hva er et datasett i R?	38
2.3 Importere datasett til R	38
2.4 Legge inn data i R	45
2.5 Hvordan jobbe med et datasett	48
2.6 Datatyper	51
2.7 Oppsummering	54
3 Hvordan fungerer R?	57

3.1	Innledning	57
3.2	Hvordan fungerer R?	58
3.3	Hva er en funksjon?	59
3.4	Hva er et objekt?	62
3.4.1	Vektorer	64
3.4.1.1	Vektorisering	65
3.4.1.2	Ekstrahering fra vektorer	66
3.4.2	Datarammer	67
3.4.2.1	Ekstrahering fra datarammer	69
3.4.2.2	Å tilføye observasjoner og variabler	72
3.4.2.3	Endre variabelnavn	73
3.4.3	Matriser	74
3.4.4	Lister	75
3.5	Oppsummering	78
4	Databehandling	81
4.1	Innledning	81
4.2	Redigering av variabler	82
4.2.1	Å lage nye variabler	82
4.2.2	Å rekode variabler	86
4.2.3	Erstatte verdier i variabler	88
4.2.4	Endre navn på variabler	90
4.2.5	Utforsking av manglende verdier	91
4.2.6	Å generere dummy-variabler	96
4.2.7	Å endre datatypen til variabler	97
4.2.8	Lage merkelapp for variabler	99
4.2.9	Rydde opp i kategoriske variabler	100
4.3	Redigering av datasett	101
4.3.1	Å selektere og ekskludere variabler	101
4.3.2	Å selektere observasjoner	103
4.3.3	Å slå sammen datasett på variabler	105
4.3.4	Å slå sammen datasett på observasjoner	107
4.3.5	Å sortere datasett	108
4.3.6	Å endre datasett til vidt/langt format	109
4.3.7	Å endre variabelrekkefølgen	111
4.3.8	Å trekke et tilfeldig utvalg fra et datasettet	112
4.3.9	Kjedeoperatoren (<i>pipe</i>)	113
4.4	Oppsummering	115
5	Visualisering av data	119
5.1	Innledning	119
5.2	Filosofien bak ggplot2: “Grammar of Graphics”	120
5.3	Visualisering av en variabel	124
5.3.1	Histogrammer	126
5.3.2	Glattede tetthetsestimater	130
5.3.3	QQ-plott	134

5.4	Visualisering av to eller flere variabler	135
5.4.1	Spredningsplott	136
5.4.2	Visualisering av trender	137
5.4.3	Sammenheng mellom flere variabler	138
5.5	Visualisering av gruppeforskjeller	142
5.6	Modifisering av figurer	145
5.6.1	Generell tilpasning	146
5.6.1.1	Temaer	146
5.6.1.2	Skalaer	148
5.6.2	Tittel, tekst og annotasjoner	150
5.6.3	Lagring av figurer	153
5.7	Oppsummering	154
6	Deskriptiv statistikk	157
6.1	Innledning	158
6.2	Beskrivelse av en variabels fordeling	159
6.2.1	Sentraltendens	160
6.2.2	Spredning	163
6.2.3	Skjevhet og kurtosis	166
6.2.4	Diskrete fordelinger	169
6.2.5	Praktisk deskriptiv analyse	172
6.2.5.1	Pakken summarytools	173
6.2.5.2	Pakken skimr	175
6.3	Beskrive sammenheng mellom variabler	177
6.3.1	Korrelasjonskoeffisienten	177
6.3.2	Krystabulering	181
6.4	Sammenfatte variabler på tvers av grupper	182
6.5	Oppsummering	186
7	Lineær regresjonsanalyse	189
7.1	Innledning	189
7.2	Hva er regresjonsanalyse?	190
7.3	Enkel regresjonsanalyse	191
7.3.1	Hvor god tilpasning (<i>goodness of fit</i>)?	194
7.3.2	Hypotesting av regresjonskoeffisient	195
7.3.2.1	p -verdi-tilnærming	195
7.3.2.2	Konfidensintervall-tilnærming	197
7.3.3	Å lage prediksjoner i regresjon	198
7.4	Eksempel i R	199
7.5	Multipel regresjonsanalyse	204
7.5.1	F-test	205
7.5.2	Justert R^2	206
7.5.3	Partiell regresjonskoeffisient	206
7.5.4	Prediksjon i multipel regresjon	207
7.5.5	Standardiserte koeffisienter	208
7.6	Eksempel i R	208

7.7	Regresjonsdiagnostikk	216
7.8	Oppsummering	220
8	Dummy-variabel regresjon (ANOVA/ANCOVA)	223
8.1	Innledning	224
8.2	Hvorfor dummy-variabel regresjon?	224
8.2.1	Å lage dummy-variabler	224
8.2.2	Logikken bak dummy-variabel regresjon	227
8.3	Regresjon med én dummy-variabel	227
8.3.1	Eksempel i R	228
8.4	Regresjon med en dummy-variabel og en kovariat	229
8.4.1	Eksempel i R	231
8.5	Regresjon med flere enn én dummy-variabel	232
8.5.1	Eksempel i R	233
8.5.2	Sammenligning mellom inkluderte grupper	234
8.5.3	Justering for parvise sammenligninger	239
8.5.4	F -test eller ikke?	240
8.6	Regresjon med flere enn én dummy-variabel og en kovariat	241
8.6.1	Eksempel i R	241
8.7	Regresjon med to separate sett av dummy-variabler	243
8.7.1	Eksempel i R	244
8.8	Oppsummering	246
9	Interaksjonsanalyse (faktoriell ANOVA/ANCOVA)	249
9.1	Innledning	250
9.2	Interaksjons-/moderasjonseffekt	250
9.3	Produktleddtilnærming	251
9.3.1	Interaksjon mellom en kontinuerlig prediktor og en kontinuerlig moderator	254
9.3.1.1	Eksempel i R	254
9.3.2	Interaksjon mellom en kontinuerlig prediktor og en dummy-moderator	258
9.3.2.1	Eksempel i R	258
9.3.3	Interaksjon mellom en dummy-prediktor og en dummy-moderator	260
9.3.3.1	Eksempel i R	261
9.3.4	Interaksjon mellom en kontinuerlig prediktor og en politom moderator	264
9.3.4.1	Eksempel i R	265
9.4	Oppsummering	270
10	Logistisk regresjon	273
10.1	Innledning	274
10.2	Enkel logistisk regresjon i R	277
10.3	Regresjonskoeffisienter i logistisk regresjon	279
10.3.1	Goodness-of-fit og modellseleksjon	282

10.4	Multipel logistisk regresjon	284
10.5	Logistisk regresjon som klassifiseringsverktøy	294
10.6	Oppsummering	300
11	Faktoranalyse	303
11.1	Innledning	303
11.2	Hva er en faktoranalyse?	304
11.2.1	Hva brukes faktoranalyse til?	306
11.3	Faktoranalyseprosessen	306
11.3.1	Avgjøre antall faktorer å ekstrahere	306
	Egenverdiregelen	307
	Scree-test	307
	Parallellanalyse	307
	Teoretisk sensitivitet	308
11.3.2	Ekstrahere faktorene	308
11.3.3	Rotere faktorene	311
11.3.4	Raffinere og tolke faktorene	313
11.4	Sammensatt skår og reliabilitetstest	315
11.5	Eksempel i R	317
11.5.1	Avgjøre antallet faktorer	317
11.5.2	Estimering av faktormodellen med rotasjon	320
11.6	Oppsummering	324
12	Bayesiansk statistikk	327
12.1	Innledning	327
12.2	Bayesiansk dataanalyse	329
12.3	Bayesiansk statistikk i R	331
12.3.1	Estimering av regresjonskoeffisientene	334
12.3.2	Bayesiansk modellseleksjon	340
12.3.3	Modellsjekking	344
12.3.4	Valg av prior fordeling	347
12.4	Oppsummering	350
	Bibliografi	353
	Register	361
	Register over funksjoner	365